

Gemeenten in de Protestantse Kerk, gooi het net over een ándere boeg

‘We moeten niet praten, maar bouwen’, schreef ds. Herman F. de Vries, in reactie op de toekomstplannen van de Protestantse Kerk. Maar wordt er niet al heel veel gebouwd? En moeten we die verhalen meer delen.

Opinie

Ellen Peersmann

Collega Herman F. de Vries sprak deze week in zijn opiniestuk (*Friesch Dagblad*, 9 februari) zijn pijn en teleurstelling uit over de in het beleidskader van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk opgenomen beleid om luisterrondes in het land te gaan organiseren. Waarbij geluisterd gaat worden naar de zorgen van gemeentes over de krimp en het ontbreken van jongeren. Bij hem slaat de paniek of verdriet toe, omdat hij het vermoeden heeft dat door deze luisterrondes kostbare tijd verloren zal gaan.

Ik hoop dat ik dit verdriet - en hen die dezelfde paniek van De Vries voelen - enigszins kan wegnemen.

Krimp en kramp

De generale synode heeft in nauw overleg met de directie van de dienstenorganisatie een intensieve weg bewandeld om te komen tot dit beleidskader. Een beleidskader dat gebaseerd is op de visienota *Van U is de toekomst*. Deze visienota is geschreven in de context waarin we leven en waarin we kerk-zijn: een tijd van krimp en kramp. Volgens de nota komt het aan op ‘lege handen’: op ontvankelijkheid, waakzaamheid en op concentratie op God. De kerk is geen ‘bedrijf’ dat wij moeten redden. We mogen leven uit en vertrouwen op de genade Gods. Het is immers Gods kerk.

Wat van ons gevraagd wordt is bidden en aanbidding: gebed en loflied. Dit is geen fatalisme, maar vertrouwen op het werk van de Heilige Geest.

Dat we die Heilige Geest aan het werk zien mag ons bemoedigen. Dit gebeurt op allerlei pioniersplekken die volop in ontwikkeling zijn binnen de Protestantse Kerk en die als voorbeeld en inspiratie kunnen en mogen - mijns inziens moeten - dienen, voor de reeds gevestigde gemeentes. Een van de bekendste vorm van pionieren is ‘Kliederkerk’ of met de oorspronkelijke Britse naam ‘Messy Church’. In veel gemeentes in het land mag deze vorm van kerkzijn, die gericht is op jonge gezinnen en hun grootouders, op grote belangstelling rekenen. Het voorziet duidelijk in een behoefte.

Deze en andere pioniersplekken hebben als kerngemeente binnen de kerkorde een volwaardige plaats gekregen en functioneren naast en samen met de reeds gevestigde plaatselijke gemeentes. We praten dan ook binnen de Protestantse Kerk over een mozaïek van kerkplekken. De pioniersplekken en kerngemeenten laten ons zien dat er toekomst voor de kerk is!

Dat laat ook het werk van JOP - jong protestant - zien. Deze afdeling van de dienstenorganisatie barst van de initiatieven om tieners en jongvolwassenen actief bij het kerk-zijn te betrekken.

Een ander voorbeeld van de

werking van de Heilige Geest gaf de Protestantse Kerk in het januari-nummer van haar maandblad *Woord&Weg*. Daarin stond een artikel over de gemeente De Nieuwe Kerk in Utrecht.

In de jaren negentig van de vorige eeuw - dus een dikke twintig jaar geleden - waren ze in deze gemeente met nog maar zo’n veertig, over het algemeen oudere kerkgangers. Het leek erop dat de Nieuwe Kerk moest sluiten. De voorganger en enkele gemeenteleden wilden zich hier niet bij neerleggen.

Ze deden twee dingen:

1. De jonge mensen in de wijk werden bezocht om ze te betrekken bij kerkelijke activiteiten
2. Ze zetten een kleine gebedsbeweging op, die bijeen kwam om te bidden voor groei.

Heel langzaam, maar gestaag, groeide de gemeente. De aantrekkingskracht bleek met name te zitten in de focus van de diensten en de gespreksgroepen. Jezus kwam centraal te staan en dan met name Zijn manier van leven en werken. Dit werd concreet vertaald naar en betrokken op het dagelijkse leven. Verder lag de aandacht op het feit dat iedereen, hoe verschillend ook, meetelt en dat er ruimte is voor

Laten we naar elkaar luisteren en het vuur van de Geest aanwakkeren tot grootse daden

verschillen. En men vond het van groot belang dat de kerk er is ten dienste van stad en omgeving. Om dat handen en voeten te geven zijn er veel gemeenteleden betrokken bij asielzoekercentra of bij armoedebestrijdings-programma’s.

De overkoepelende gedachte was en is dat de gemeenteleden dit alles doen tot eer van God en niet tot eigen eer.

Studenten

De groei van de Nieuwe Kerk in Utrecht heeft ook te maken met de diverse christelijke studentenverenigingen in de stad. Studenten nemen elkaar mee naar de Nieuwe Kerk en blijven - ook na hun studententijd - actief.

Al deze aspecten hebben geleid tot een niet te stuiten groei en op een gegeven moment werd de gemeente te groot. Gemiddeld kwamen er zeventien kerkgangers, terwijl het gebouw plek heeft voor 550 mensen.

Via het Bijbelbeelden en dan met name de uitspraak van Jezus: ‘Maak

Onze-Lieve-Vrouw-Sint-Pietersabdijkerk, Gent: Schilderij van Pieter Norbert van Reysschoot (1738-1795) van de wonderbare visvangst. Foto: Shutterstock

alle volken tot mijn leerlingen’ en door de verschillende reacties op een gemeentevond kwam de gemeente tot een nieuwe visie: ‘We moeten en mogen de groei niet voor onszelf houden, met nog een derde voorganger en nog meer kerkdiensten, maar de groei weggeven aan een andere gemeente.’

En zo is het gegaan. De naastgelegen wijkgemeente had last van krimp en vroeg om hulp. Toen hebben ongeveer 150 gemeenteleden van de Nieuwe Kerk de keuze gemaakt om die wijk te gaan steunen en zich overgeschreven naar die wijkgemeente. Deze nieuwe groep is begin november vorig jaar van start gegaan met precies dezelfde focus als in de Nieuwe Kerk: tot eer van God, Jezus centraal, ruimte voor verschil, iedereen telt mee, ten dienste van stad en omgeving.

Ik vertel u dit verhaal, omdat het me raakte en omdat ik denk dat dit een weg kan zijn voor onze gemeentes, waar - zoals Herman de Vries schrijft - op dit moment vooral de zestig plussers het beleid maken. Want ook al is het niet vijf voor twaalf, maar vijf over twaalf, toch is het mijns inziens niet te laat. Ondanks het feit dat gemeentes denken over opheffing, sluiting, fusie met naburige gemeentes, zijn er andere plaatsen binnen de Protestantse Kerk waar het vuur van de Geest weer oplaait en waar de Godslamp brandende wordt gehouden.

Het beleidskader *De toekomst open tegemoet* roept ons op om het ‘over een andere boeg te gooien’. Om het anders te gaan doen, dan we tot nu toe gewend zijn. Wil je iedereen meenemen in deze nieuwe koers, die gericht is op tieners en jong volwassenen, dan zal het roer om moeten en is inderdaad een voorzichtige jarenlang durende reorganisatie van de kerk niet mogelijk. De kloof tussen de generaties is groot, maar niet te groot.

Aandacht

Wil je als synode elk gemeentelid en elk gelovig mens binnen boord houden en serieus nemen dan moet je ook aandacht hebben voor deze zestigplussers. Zij zijn het die zich vaak van jongen af aan hebben inge-

zet voor de opbouw van de plaatselijke gemeente.

Zij hebben soms jarenlang het ambt van ouderling en/of diaken vervuld. Zij hebben financieel geïnvesteerd in ‘hun’ kerkgebouw en in ‘hun’ plaatselijke gemeente. Met hart en ziel hebben zij zich - vaak naast hun werk en opgroeiend gezin - gegeven aan Gods gemeente. We kunnen en mogen nu niet uit paniek hen voorbij lopen.

In de Nieuwe Kerk is er een niet te stuiten groei en op een gegeven moment werd de gemeente te groot

Daar zijn de al eerder genoemde ‘luisterrondes’ ook voor bedoeld. Maar wees niet bevreesd: terwijl de luisterrondes plaatsvinden, wordt er parallel daaraan ruimte gemaakt voor en gegeven aan nieuwe vormen van kerk zijn. Kerkvormen die ontwikkeld worden van onderaf, door een nieuwe generatie, die het anders doet en zal gaan doen dan de huidige generatie.

Die ruimte biedt het beleidskader, maar ook het rapport *Lichter verkend* waarin krimpende gemeentes handvaten aangereikt krijgen om ondanks de krimp voluit kerk te kunnen zijn en de kramp eruit gehaald wordt.

Het beleidskader schept ruimte om het als kerkelijke gemeente ‘over een andere boeg’ te gooien. In een pikzwarte nacht is dat wat Jezus Zijn leerlingen aanbeveelt. (Johannes 21:1-6) Na Zijn kruisdood en de verbijstering van het vinden van het lege graf namen Jezus’ vrienden hun beroep weer op. Terug naar het oude vertrouwde. Ze gingen weer vissen voor de kost en deden dit ’s

nachts, want ‘dan vangt het beter’, dachten ze. Maar niets was minder waar: ze vingen niets. In die donkere nacht stond Jezus op de oever, maar ze herkenden Hem niet. Na Zijn opstanding was Jezus immers niet zonder meer te herkennen. Jezus vroeg of ze een visje voor Hem hadden, maar helaas... ze hadden niets gevangen.

En toen gaf Hij hen de opdracht om het ‘over een andere boeg te gooien’, om het eens anders te doen dan ze altijd gewend waren. ‘Het net moet aan de andere kant uitgeworpen worden!’, zei Hij. De netten hangen normaal - daar op dat meer in Galilea - aan de linkerkant, omdat het stuur rechts zit.

Dat heeft weer te maken met de plaats van de stuurman. Daarom heet die kant vanouds stuurboord. Het net aan die kant hangen is een nieuwe kans! Het betekent dat je het roer uit handen geeft, dat je je koers laat bepalen door die onbekende Stem op de oever. Het vraagt om durf en lef je daardoor te laten leiden.

Stem vanaf de oever

Is deze Stem vanaf de oever niet ook voor ons bedoeld? Biedt het niet ook ons als kerk nieuwe kansen? Is dit misschien onze opdracht? Dat we het anders moeten gaan doen in onze gemeente dan we tot nu toe gewend waren? Echt ruimte maken voor de jongeren, tieners, de twintigers, dertigers en veertigers onder ons? Andere muziek in combinatie met reeds vertrouwde klanken? Andere invulling van de erediensten? Meer interactief? Oude gewoontes loslaten, het over een andere boeg gooien? Durven we dat?

Dat is de uitdaging waar het beleidskader van de Protestantse Kerk ons voor stelt. De kloof tussen oud en nieuw is groot geworden, maar nog niet te groot, we kunnen elkaar nog beroepen vanaf de oever. Laten we naar elkaar luisteren en het vuur van de Geest aanwakkeren tot grootse daden.

Ellen Peersmann is predikant van de Protestantse Gemeente te Kollum en tot 1 april 2021 lid van generale synode